

Omgevingsdienst ontzorgt gemeenten en burgers

Stikstofkaart helpt kleinschalige woningbouw vooruit

De stikstofemissie in ons land moet drastisch dalen. Het doel is bekend: herstel van de flink aangetaste natuur. Als neveneffect dreigt de kleinschalige woningbouw stil te vallen. Hantering van een slim instrument kan dit voorkomen.

EVELIEN THÖNE

Het eerder door de Raad van State onderuitgehaalde Programma Aanpak Stikstof (PAS) maakte per 1 juli jl. plaats voor de Wet en besluit stikstofreductie en natuurverbetering. De wet bevat het totale pakket aan landelijke stikstofreducerende maatregelen, ook voor de bouwwereld. Met inbegrip van de eis om alle bouwplannen - tot aan het kleinste particuliere initiatief aan toe - vooraf door te (laten) rekenen op stikstofemissie en -depositie. Juist deze maatregel is veel gemeenten en initiatiefnemers een doorn in het oog. Vooral omdat de berekening zo'n tijdrovende en geldverslindende operatie is.

Pure winst

Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN) vond daar iets op: een instrument dat direct duidelijk maakt of in een gebied maximaal twee, vijf of elf woningen gebouwd mogen worden. Zónder dat deze kleinschalige plannen afzonderlijk doorgekeurd hoeven te worden.

Rara, hoe kan dat met die strenge eisen om stikstofuitstoot te verminderen? De OD NHN kwam, in nauwe samenwerking met de provincie, tegemoet aan de wens van zowel particulieren als gemeenten om voor de kleinere bouwprojecten de verplichte stikstofberekeningen te vereenvoudigen. Dat wil zeggen: De OD NHN liet die berekeningen 'eenvoudigweg' vooraf door een

'Berekening is tijdrovende en geldverslindende operatie'

adviesbureau uitvoeren. Het hele werkgebied van OD NHN werd daartoe op een kaart onderverdeeld in blokken van 500x500 meter. Voor alle hoekpunten is berekend of de bouw van twee, vijf of elf woningen mogelijk is zonder significante depositie. Omdat op die plekken de vermoedelijke stikstofemissie van zowel de bouw- als de gebruiksfase reeds is berekend, hoeven de initiatiefnemers dat niet meer zelf te bekostigen. Het biedt de betreffende gemeente het voordeel dat zij niet meer alle afzonderlijke plannen hoeft te beoordelen en te controleren. Pure winst dus.

Minder werk

"Ja, daarmee zijn de gemeenten erg geholpen", zegt Sietske Felix, adviseur Natuur bij OD NHN. "Logisch, de stikstofkaart biedt hen de mogelijkheid het particulier initiatief van hun inwoners te stimuleren. Dit betekent voor alle betrokkenen veel minder werk. Degene die nu bijvoorbeeld boven een winkel drie appartementen wil bouwen,

hoeft dankzij onze 'kaart' geen kostbare stikstofberekeningen meer op de plannen los te laten. Dat is namelijk al gedaan. En de gemeenten hoeven dergelijke plannen niet meer te beoordelen en te controleren. Hetzelfde geldt voor een mantelzorgwoning naast het eigen huis of het ombouwen van een voormalig kantoor tot woningen."

Vraag is wel hoe je nu kunt meten wat er nog niet is. Sietske: "We maakten gebruik van aannames. Dat wil zeggen, we berekenden de uitstoot die gepaard gaat met het bouwen en gebruiken van één woning. Die getallen vertaalden we naar alle mogelijke bouwlocaties, vanzelfsprekend rekening houdend met de Natura 2000-locaties die rondom ons hele werkgebied liggen. Aan de westkant de duinen, in het noorden de Waddenzee, in het oosten het IJsselmeer en in het zuiden de Eilandspolder. Hoe dichterbij een stikstofgevoelig gebied, hoe minder er gebouwd kan worden."

Natuur is leidend

De genoemde natuurgebieden zijn bij bouwplannen leidend. De natuur heeft het immers zwaar te verduren door de stikstofuitstoot. Neem alleen al het voedselaanbod voor insecten, reptielen en vogels. Beweerd wordt dat in de afgelopen dertig jaar dat aanbod met maar liefst 69% daalde. Uitsluitend en alleen door stikstofdepositie in 'groene' gebieden. Daardoor krijgen grassen, brandnetels en bramen - de soorten die

wel goed gedijen met stikstof - de overhand. En zo delft de gewenste biodiversiteit het onderspit.

“Als adviseurs Natuur hebben wij vanzelfsprekend hart voor de natuur”, zegt Sietske. “Vandaar dat we bij de aannames niet zijn uitgegaan van de laagste uitstootcijfers. Het zijn reële gemiddelden, die zowel de natuur als het economische belang in het oog houden. Het is ook niet de bedoeling dat de aandacht voor natuur alle ontwikkelingen tegenhoudt. Dat wordt nogal eens gedacht en geroepen, maar wij denken dat met onze stikstofkaart te kunnen voorkomen.”

Weerstand doorbroken

Tijdens het opstellen bemerkte Sietske dat particulieren terughoudend waren met hun bouwplannen. “Het laten uitvoeren van berekeningen stuitte geregeld op weerstand. Logisch, als je voor elk plan dure stikstofuitstootberekeningen moet laten maken. Dan denk je wel twee keer na voordat je tot uitvoer overgaat. Ook de gemeenten worden door die eis opgezadeld met veel extra beoordelings- en controlewerk. Met onze ‘stikstofkaart’ is dat verleden tijd. Tenminste, voor alle kleinschaliger bouwprojecten.”

Het optuigen van de stikstofkaart vroeg wel een behoorlijke inspanning, geeft de adviseur Natuur toe. “Wij gingen er in eerste instantie vanuit dat de gemeenten ver-

antwoordelijk zijn voor de stikstoftoetsen, maar de provincie Noord-Holland vond dat zij als bevoegd gezag van de Wet natuurbescherming hiervoor de verantwoordelijkheid draagt. Gemeenten en provincie moesten dus eerst op één lijn komen. Vervolgens dienden eensluitende uitgangspunten te worden vastgesteld. Neem je bijvoorbeeld de stikstofemissies van de bouwfase, veroorzaakt door alle extra verkeersbewegingen en gebruik van al dan niet verouderd materieel van de aannemer, nu wel of niet mee in de berekeningen?

Zorgen over vrijstelling

De op 1 juli 2021 in werking getreden Wet en besluit stikstofreductie en natuurverbetering kan niet op ieders enthousiasme rekenen. Sinds die datum geldt namelijk een vrijstelling voor het berekenen van de stikstofuitstoot tijdens de bouwfase. Alleen de depositie in de gebruiksfase speelt nog een rol en dat maakt de beoordeling van de plannen een stuk eenvoudiger. Van die vrijstelling wordt dan ook grootscheeps gebruik gemaakt; er wordt volop gebouwd. Sietske: “Voor bouwbedrijven is die vrijstelling dan goed nieuws, maar of die maatregel ook juridisch standhoudt, betwijfel ik. Wij maken ons daar wel zorgen over. Wie een gedegen afweging wil maken, zal wat ons betreft ook de stikstofuitstoot die tijdens de bouw ontstaat mee moeten nemen.” Overigens kunnen gemeenten zelf grip op de

Sietske Felix: “Onze stikstofkaart betekent voor alle betrokkenen veel minder werk”

zaak houden door bij de eigen aanbesteding restricties toe te voegen. “Bijvoorbeeld door aannemers te kiezen die gebruikmaken van het schoonst mogelijke materieel.” ●●●

Overal bruikbaar

Het door OD NHH ontwikkelde systeem is ook voor andere gemeenten, provincies en omgevingsdiensten goed bruikbaar. Voor meer informatie over de ‘stikstofkaart’ kunnen geïnteresseerden contact opnemen met Sietske Felix van OD NHH, via het algemene nummer 088 102 1300 of via postbus@odnhn.nl